

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

JANCZARY, JANCZARZY i JANCZARKI

◆ ◆ ◆
O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

W polszczyźnie jest i ten JANCZAR, i ten JANCZAREK, a także ta JANCZARKA, i choć są to wyrazy spokrewnione, to jednak znacznie różnią się znaczeniami. Zarówno JANCZAREK, jak i JANCZARKA powstały od rzeczownika JANCZAR, będącego określeniem żołnierza dawnej regularnej piechoty tureckiej. JANCZARZY (bo najpierw była forma liczby mnogiej, a dopiero później pojedynczej) to spolszczenie tureckiej postaci yeni çeri, używanej na określenie oddziałów złożonych z takich żołnierzy i oznaczającej dosłownie 'nowe wojsko'. Dawniej obok form JANCZARZY lub JANCZAROWIE stosowano także postać formalnie niemęskoosobową JANCZARY, ale trzeba pamiętać, że obecnie nie jest ona właściwa w znaczeniu 'wojsko osmańskie'. Różnie o JANCZARACH – żołnierzach oddziałów tego wojska – mawiano i pisano, ale jedno jest pewne: cieszyli się sławą bitnych i nieustraszonych, choć również bezlitosnych i zapalczywych.

Strzelbę o zdobionej kolbie i wyjątkowo długiej lufie, ciężkiej, bo wykonanej ze stali damasceńskiej, zwano JANCZARKĄ. Taka strzelba weszła bowiem do wyposażenia oddziałów JANCZARÓW w połowie XVII w., zastępując wcześniej używany łuk. Forma JANCZARKI nie oznacza zatem kobiet walczących w oddziałach janczarów (wiek XVII i XVIII, zwłaszcza w Imperium Osmańskim, to czasy naprawdę mocno przedgenderowe!), tylko broń palną – strzelby używane przez janczarów, stanowiące skuteczny element wyposażenia bojowego oddziałów tureckich, a pożądany łup wojenny dla ich przeciwników.